

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemysłu wydobywczego surowców nieenergetycznych w Europie

(2009/C 27/19)

Dnia 17 stycznia 2008 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

przemysłu wydobywczego surowców nieenergetycznych w Europie.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 24 czerwca 2008 r. Sprawozdawcą był Dumitru FORNEA, a współsprawozdawcą był Ion POP.

Na 446. sesji plenarnej w dniach 9 i 10 lipca 2008 r. (posiedzenie z 9 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 135 do 1 — 10 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Głównymi filarami bezpieczeństwa surowcowego Unii Europejskiej są: **zaopatrzenie ze źródeł wewnętrznych, zaopatrzenie ze źródeł zewnętrznych, budowa potencjału i efektywne wykorzystywanie zasobów.**

— Polityka **zaopatrzenia w surowce ze źródeł wewnętrznych** powinna opierać się na zintegrowanym podejściu uwzględniającym interesy przemysłu, cele polityki ochrony środowiska oraz zagospodarowania przestrzennego. Zakres stosowania najlepszych praktyk w tej dziedzinie powinien zostać rozszerzony na nowe potencjalne obszary. Należy wspierać dostęp do źródeł wewnętrznych państw członkowskich, zapewniając konieczną równowagę między polityką ochrony środowiska a polityką rozwoju przemysłu oraz stosując skoordynowane zachęty do rozwoju i ochrony środowiska w przypadkach rozbudowy istniejących kopalni czy otwierania nowych tam, gdzie jest to korzystne i pożądane z gospodarczego i społecznego punktu widzenia oraz zrównoważone pod względem ochrony środowiska.

— Wpływ globalizacji na **zaopatrzenie ze źródeł zewnętrznych** powinien podlegać rzetelnej ocenie ze strony Unii Europejskiej i poszczególnych państw członkowskich zawsze wtedy, gdy przywóz surowców z państw trzecich przeważa nad produkcją wewnętrzną. W rozważaniach dotyczących polityki inwestycyjnej czy delokalizacji przemysłu należy uwzględniać zachowanie wspólnotowych norm ochrony środowiska i ochrony socjalnej. Użytkownicy europejscy powinni mieć zagwarantowany dostęp do surowców, należy też ograniczyć zależność Unii Europejskiej od importu surowców strategicznych.

— **Budowa potencjału** europejskiego przemysłu wydobywczego surowców nieenergetycznych związana jest z szeregiem wyzwań, takich jak konieczność zniesienia barier administracyjnych, poprawy wizerunku sektora, zapewnienia wykwalifikowanej siły roboczej, odpowiednich technik zarządzania oraz edukacji i szkolenia.

— **Poprawa efektywności** wydobywania zależy od postępu w innych sektorach, związanych zarówno z eksploatacją surowców mineralnych, jak i z innymi dziedzinami. Wymaga ona także współpracy między Komisją Europejską a państwami członkowskimi.

1.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję Europejską oraz państwa członkowskie do opracowania zaleceń dotyczących (szczegółowe zalecenia zob. punkt 3.2):

— **wprowadzenia lepszych uregulowań prawnych** poprzez opracowanie lepszych ram prawnych i lepszego systemu udzielania koncesji; wymianę najlepszych rozwiązań w zakresie polityki planowania; zmniejszenie nadmiernych obciążeń administracyjnych przy udzielaniu koncesji; ułatwianie eksploracji; promowanie podejścia zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do rozbudowy kopalń oraz zabezpieczanie złóż surowców mineralnych ⁽¹⁾;

— **poprawy spójności** pomiędzy celami w zakresie wydobywania i celami ochrony środowiska naturalnego poprzez rozszerzenie stosowania najlepszych rozwiązań na tereny objęte programem Natura 2000 oraz tereny położone wokół nich; zachęcania do stosowania w planowaniu transportu zasady bliskości geograficznej w celu zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska i kosztów oraz poprawę dostępu do zasobów ⁽²⁾;

— **zwiększenia wiedzy dotyczącej surowców mineralnych** na szczeblu Unii Europejskiej poprzez ustanowienie, w oparciu o potencjał krajowych ośrodków badań geologicznych w państwach członkowskich, europejskiego urzędu geologicznego i europejskiego systemu informacji o zasobach mineralnych.

2. Sytuacja w sektorze

2.1 Surowce mineralne są niezbędne do rozwoju, a zatem dla jakości naszego życia oraz tworzenia społeczności zdolnych do zrównoważonego rozwoju. Nieenergetyczne surowce mineralne ⁽³⁾ to podstawowe materiały wykorzystywane w życiu codziennym. Na przykład dom zawiera do **150 ton surowców mineralnych** wchodzących w skład: cementu, gliny, gipsu, węgla wapienia, materiałów złożonych, szkła, farb, wyrobów ceramicznych, płytek oraz tony metali; samochód zawiera do

⁽¹⁾ Szczegółowe zalecenia zob. punkt 3.2.1.

⁽²⁾ Szczegółowe zalecenia zob. punkt 3.2.2.

⁽³⁾ Zgodnie z dokumentem SEC (2007) 771 nieenergetyczne surowce mineralne sklasyfikowano jako: minerały metaliczne (miedź, żelazo, srebro itp.); minerały przemysłowe (sól, skałki, kaolin itp.) oraz minerały budowlane. Według IP — 07 — 767, w przypadku minerałów metalicznych potencjał Europy w zakresie zaspokajania popytu ze źródeł wewnętrznych jest bardzo ograniczony. Przykładowo, w 2004 r. do Unii Europejskiej wwieziono 177 mln ton minerałów metalicznych o łącznej wartości 10,4 mld EUR, natomiast produkcja wewnętrzna wynosiła ok. 30 mln ton.

150 kilogramów surowców mineralnych: gumę, tworzywa sztuczne, szkło i ponad **tonę metali;** farby i papier składają się w **50 %** z surowców mineralnych; szkło i wyroby ceramiczne zawierają do **100 %** surowców mineralnych⁽⁴⁾. Planowanie pozyskiwania surowców mineralnych gwarantuje, że potrzeby społeczne i gospodarcze oraz wpływ wydobywania i przetwarzania na ludzi i środowisko naturalne zarządzane są w sposób zintegrowany, z uwzględnieniem w procesie planowania całego cyklu życia zakładów wydobywczych, od momentu rozpoczęcia eksploatacji, aż po działania niezbędne do zamknięcia danego zakładu i działania prowadzone po jego zamknięciu. Wobec globalizacji oraz coraz silniejszej konkurencji na rynku surowców, znaczenie strategiczne sektora górnictwa stale rośnie. Europa stała się światowym liderem w zakresie technologii wydobywania, powinna jednak umocnić tę pozycję z myślą o przyszłym rozwoju.

2.2 Obecnie produkcja 70 % europejskich zakładów wytwórczych opiera się na kopalinach. Tymczasem państwa UE-27 stoją w obliczu restrukturyzacji górnictwa na szeroką skalę, a cena metali na rynkach światowych stale rośnie. Aby sprostać temu wyzwaniu, europejska polityka przemysłowa musi uwzględnić nadrzędność celu zagwarantowania równowagi pomiędzy podażą i popytem na surowce nad celem zapewnienia swobody działania mechanizmów rynkowych.

2.3 Europejski przemysł wydobywczy zapewnia miejsca pracy dla **295 tys. osób** w około **18,3 tys. przedsiębiorstw** o obrocie **45,9 mld EUR**. Wiele z tych przedsiębiorstw to MŚP⁽⁵⁾. Poprzez swoje organizacje członkowskie sektor promuje odpowiedzialność za środowisko naturalne i zrównoważony rozwój oraz angażuje się na rzecz odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw.

2.4 Wiele Europejczyków nie dostrzega znaczenia górnictwa, w przyszłości jednak trwały wzrost gospodarczy Europy uzależniony będzie w znacznym stopniu od kopaliny wydobywanych lokalnie, podczas gdy wysoki popyt na surowce mineralne importowane z takich państw, jak Chiny i Indie będzie prawdopodobnie realnie wpływać na bezpieczeństwo dostaw w Unii Europejskiej⁽⁶⁾. W wymiarze globalnym na regiony te przypada większość zasobów surowcowych i finansowych świata, czego rezultatem jest restrukturyzacja przemysłu i delokalizacja inwestycji na skalę światową.

2.5 Sprostanie wyzwaniom, jakie niosą globalizacja i zmiany klimatu, wymaga niezbędnych elementów strategicznych: wspólnotowej polityki energetycznej dla Europy i zintegrowanej polityki w dziedzinie górnictwa. Stwierdzono to już na samym początku budowania Europy⁽⁷⁾. Jako że państwa członkowskie angażują się we wspieranie Unii Europejskiej w wysiłkach na rzecz promowania odnawialnych źródeł energii i racjonalnego wykorzystania energii, istotne jest zrozumienie faktu, że cele te mogą zostać osiągnięte jedynie wtedy, gdy przemysł europejski będzie miał zapewniony bezpieczny dostęp do nieenergetycznych surowców mineralnych, a przede wszystkim do metali nieszlachetnych, metali stosowanych w zaawansowanych technologiach oraz minerałów niezbędnych dla ekologicznych gałęzi

gospodarki. Efektem zmiany postaw, racjonalizacji zużycia energii, wykorzystywania odnawialnych jej źródeł było powstanie nowych technologii oraz intensyfikacja działań w zakresie badań i rozwoju. Powszechnie wiadomo, że do budowy urządzeń technologicznych wykorzystywane są znaczne ilości metali. Dużą ich część stanowią metale rzadko występujące w przyrodzie i metale szlachetne, których złoża, z czego musimy zdać sobie sprawę, prawie nie występują w Europie⁽⁸⁾.

2.6 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą opublikowania w 2008 r. komunikatu w sprawie poprawy zrównoważonego dostępu do surowców. Komunikat ten powinien zawierać zalecenia dotyczące realistycznych, wykonalnych i pomocnych działań, dzięki którym przemysł mógłby uzyskać lepszy, zrównoważony dostęp do zasobów. Jest to szczególnie ważne, ponieważ sektor przemysłu stoi w obliczu znaczących wyzwań dotyczących zaopatrzenia, takich jak:

- ograniczona możliwość wykorzystania dostępnych i nadających się do eksploatacji złóż surowców mineralnych, ze względu na nieodpowiednie lub krótkoterminowe plany zagospodarowania przestrzennego bądź niedostateczne wykorzystanie wiedzy geologicznej;
- znaczne obciążenia administracyjne i wysokie koszty związane z uzyskaniem koncesji na eksploatację, ze względu na dodatkowe przepisy i pracochłonne analizy wstępne;
- trudności z otrzymaniem koncesji na eksploatację, zarówno w przypadku nowych kopalń i nowej działalności wydobywczej, jak i w przypadku przedłużenia ważności wydanych już wcześniej koncesji.

2.7 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny docenia wkład wniesiony przez ekspertów Komisji Europejskiej w opracowanie dokumentu roboczego służb Komisji *Analysis of the competitiveness of the non-energy extractive industry in the EU*⁽⁹⁾ i podkreśla, że zdolność Europy do zaspokojenia popytu na surowce metaliczne poprzez zaopatrzenie ze źródeł wewnętrznych jest nadal ograniczona, i to pomimo rozszerzenia UE.

2.7.1 Bezpieczeństwo dostaw dla przemysłu europejskiego można zwiększyć poprzez znaczne inwestycje w sektorze górnictwa w nowych państwach członkowskich posiadających potencjał geologiczny, z wykorzystaniem i ulepszeniem istniejących obecnie wspólnotowych mechanizmów wsparcia.

2.7.2 W państwach Europy Wschodniej występują znaczne złoża surowców mineralnych, na terenach o strukturze geologicznej, która zawsze sprzyjała działalności górniczej. Jednakże w nowych państwach członkowskich UE górnictwo było w przeszłości niedostatecznie finansowane przez państwo, dlatego obecna sytuacja nie odzwierciedla rzeczywistego potencjału przemysłu wydobywczego surowców nieenergetycznych. W związku z tym niezbędne jest zapewnienie przedsiębiorstwom górniczym inwestycji kapitału prywatnego, który dostarczy im środków finansowych dotąd zapewnianych przede wszystkim przez państwo.

⁽⁴⁾ Źródło: Euromines.

⁽⁵⁾ Źródło: Eurostat.

⁽⁶⁾ *China's Commodity Hunger. Implications for Africa and Latin America (Zapotrzebowanie Chin na produkty. Konsekwencje dla Afryki i Ameryki Łacińskiej)* — Deutsche Bank Research.

⁽⁷⁾ Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, podpisany w 1951 r.

⁽⁸⁾ Podejście to zostało uwzględnione w czwartym sprawozdaniu Grupy wysokiego szczebla ds. konkurencyjności, energii i środowiska z dnia 27 października 2007 r. oraz na szczycie G8 w Heiligendamm w dniach 6–8 czerwca 2007 r. Grupa wysokiego szczebla ds. konkurencyjności, energii i środowiska stanowi platformę, która ma służyć pobudzeniu zaangażowania politycznego na rzecz uruchomienia spójnej strategii mającej na celu ułatwienie dostępu do zasobów surowcowych.

⁽⁹⁾ SEC(2007) 771, dostępny tylko w jęz. angielskim.

2.7.3 Zapewnienie przemysłowi europejskiemu bezpieczeństwa surowcowego oraz wzmocnienie konkurencyjności tego przemysłu wymaga zajęcia się problemem nierównych reguł gry w zakresie zrównoważonego zaopatrzenia i dostępu do surowców mineralnych. Wyzwaniami tymi należy się zająć na wysokim szczeblu, stosując wszechstronne podejście obejmujące wiele obszarów polityki, takich jak polityka w zakresie handlu, rozwoju, energetyki, infrastruktury i transportu, przedsiębiorstw i ochrony konsumentów.

2.7.4 Przedsiębiorstwa branży wydobywczej współpracują z szeregiem przedsiębiorstw innych sektorów, takich jak przedsiębiorstwa opracowujące technologie czy produkujące maszyny, ośrodki badawcze, przedsiębiorstwa świadczące usługi doradcze, finansowe czy w zakresie ochrony środowiska itp. ⁽¹⁰⁾ Skutkiem tego przedsiębiorstwo górnicze zapewnia na ogół czterokrotnie większą liczbę pośrednich miejsc pracy w regionie, w którym działa, niż liczbę bezpośrednich miejsc pracy. Niesie to ze sobą znaczny potencjał rozwoju regionalnego, szczególnie na obszarach, na których inne możliwości rozwoju gospodarczego są ograniczone.

2.7.5 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję do dokonania przeglądu najlepszych praktyk i wzorcowych rozwiązań stosowanych na szczeblu państw członkowskich, w celu rozwijania i upowszechniania ich na szczeblu UE. Przegląd ten powinien uwzględniać nie tylko kwestie techniczne i technologiczne, ale także doświadczenia państw członkowskich w prowadzeniu badań geologicznych oraz zarządzanie zakładami wydobywającymi surowce mineralne ⁽¹¹⁾.

Na szczeblu międzynarodowym opracowany został projekt wspierania pozyskiwania i wykorzystywania zasobów ⁽¹²⁾, który zawiera wytyczne i analizy przypadków dotyczące najlepszych metod wykorzystywania surowców mineralnych do celów rozwoju gospodarczego. Takie studium przypadku mogłoby zostać opracowane również w Unii Europejskiej.

3. Podstawowe założenia i zalecenia dotyczące przyszłego zaopatrzenia w surowce

3.1 Zaopatrzenie ze źródeł wewnętrznych

3.1.1 Ograniczony dostęp do zasobów, znaczne obciążenia administracyjne i wzrost kosztów ubiegania się o koncesje powodują spadek inwestycji w przemyśle wydobywczym surowców nieenergetycznych w Unii Europejskiej, nawet w przypadku surowców, na które popyt jest znaczny. Wspólnotowa polityka dotycząca zaopatrzenia w surowce powinna uwzględniać interesy przemysłu oraz cele polityki ochrony środowiska naturalnego i zagospodarowania przestrzennego, tak aby zapewniała lepszą koordynację krajowych kompetencji w zakresie planowania oraz polityki na szczeblu europejskim

3.1.2 Kilka skierowanych do społeczności i władz lokalnych krajowych inicjatyw w zakresie planowania pozyskiwania

surowców mineralnych mogłoby stanowić dobry przykład zintegrowanego podejścia, uwzględniającego w równym stopniu zapotrzebowanie społeczeństwa i gospodarki na takie surowce, co wpływ ich wydobywania i przetwarzania na mieszkańców i środowisko naturalne.

3.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję Europejską, aby w swoim komunikacie zaleciła:

3.2.1 Poprawę ram prawnych i systemu koncesji (lepsze uregulowanie prawne) poprzez:

- poprawę polityki planowania pozyskiwania surowców mineralnych poprzez wymianę najlepszych rozwiązań w ramach wspólnotowej grupy ds. zaopatrzenia w surowce ⁽¹³⁾, ze szczególnym uwzględnieniem z jednej strony wykorzystania poszukiwań geologicznych i uzyskiwanej w ich wyniku wiedzy dotyczącej złóż, a z drugiej strony, konsultacji z podmiotami już działającymi na terenach objętych planowaniem w zakresie infrastruktury i ochrony przyrody;
- opracowanie systemu punktów kompleksowej obsługi (jednego punktu kontaktowego dla wszystkich stron uczestniczących w procesie wydawania koncesji, który byłby w stanie ocenić wnioski pod względem kwestii ekonomicznych, społecznych i ochrony środowiska) w celu ulepszenia planowania przestrzennego i systemu wydawania koncesji; opracowanie takiego systemu należy do kompetencji każdego państwa członkowskiego UE;
- ułatwienie poszukiwania złóż poprzez wprowadzenie lepszych krajowych uregulowań prawnych zachęcających do prowadzenia działalności poszukiwawczej w Europie, w szczególności poprzez:
 - wprowadzenie systemu zachęt motywujących przedsiębiorstwa do prowadzenia prac poszukiwawczych;
 - zwiększenie bezpieczeństwa tytułów prawnych do terenów objętych pracami poszukiwawczymi w celu zwiększenia zaufania inwestorów;
 - skrócenie czasu niezbędnego do nabycia terenu, który ma zostać objęty pracami poszukiwawczymi;
 - organizowanie kampanii promocyjnych w celu zachęcenia do zakładania przedsiębiorstw poszukiwawczych oraz zachęcenia przedsiębiorstw z państw trzecich do prowadzenia prac poszukiwawczych w Unii Europejskiej ⁽¹⁴⁾;
- ułatwienie poszukiwania i eksploatacji złóż poprzez dokonanie przeglądu obowiązujących obecnie przepisów prawa i zapewnienie ich lepszego stosowania poprzez wprowadzenie bardziej efektywnych procedur i terminów;
- zapewnienie spójnego stosowania przepisów z myślą o zgodności pomiędzy celami ochrony przyrody i celami wydobywania surowców mineralnych;

⁽¹⁰⁾ Przykładowo, w nowoczesnym górnictwie usługi finansowe odgrywają ważną rolę w rozwoju danej kopalni. Rodzaj niezbędnego produktu finansowego zależy od etapu: poszukiwania złóż, opracowywania analizy wykonalności, budowania kopalni, eksploatacji, zamykania kopalni.

⁽¹¹⁾ Przykłady mogą dostarczyć istniejące analizy przypadków z Finlandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii i innych krajów europejskich.

⁽¹²⁾ Jest to inicjatywa uruchomiona w 2004 r. przez międzynarodową radę ds. górnictwa i metali (ICCM, International Council on Mining and Metals). Jej celem jest poszukiwanie najlepszych rozwiązań w zakresie polityki inwestycyjnej dotyczącej górnictwa i przemysłu metalowego na szczeblu krajowym, regionalnym i na szczeblu przedsiębiorstw w państwach rozwijających się.

⁽¹³⁾ Grupa ds. zaopatrzenia w surowce jest grupą skupiającą zainteresowane strony, wśród nich przedstawiciele przemysłu, organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska, związków zawodowych, państw członkowskich i Komisji Europejskiej.

⁽¹⁴⁾ Według osiemnastej corocznej edycji *Corporate Exploration Strategies* (Metals Economic Group), wysokie ceny towarów spowodowały w 2007 r. światowy wzrost nakładów na eksplorację złóż metali niezależnych do 10,5 mld USD. Dziesięć krajów o największym budżecie przeznaczanym na eksplorację to: Kanada (19 %), Australia (12 %), Stany Zjednoczone (7 %), Rosja (6 %), Meksyk (6 %), Peru (5 %), Chile (4 %), Republika Południowej Afryki (4 %), Chiny (3 %) i Brazylia (3 %).

- ocenę aspektów zrównoważonego rozwoju w przypadku rozbudowy zakładu zajmującego się już wydobywaniem surowców mineralnych zamiast uruchomienia nowego zakładu w innym miejscu w celu zaspokojenia zapotrzebowania, ale także celów ekonomicznych i społecznych oraz ochrony środowiska naturalnego;
- uproszczenie obowiązujących obecnie przepisów prawa i wyeliminowanie zbędnych obciążeń administracyjnych, takich jak powielanie sprawozdawczości;
- zabezpieczenie złóż surowców mineralnych poprzez nadanie surowcom mineralnym wyższego priorytetu w polityce Unii Europejskiej (w zakresie konkurencyjności, rozwoju, ochrony środowiska, badań, przemysłu, rozwoju regionalnego), tak aby rozpoznane zasoby nie leżały niepotrzebnie odłogiem z powodu wykorzystania terenów, na których występują, do innych celów niż eksploatacja złóż; można to osiągnąć poprzez:
 - zadbanie, aby każde państwo członkowskie prowadziło krajową politykę zaopatrzenia w surowce i regularnie publikowało jej pełną treść w języku angielskim;
 - identyfikację bieżącego i przyszłego potencjału Unii Europejskiej w zakresie surowców mineralnych oraz regularne uaktualnianie takich informacji i zapewnienie ich łatwej dostępności;
 - określenie surowców mineralnych o strategicznym znaczeniu dla Unii Europejskiej oraz koordynację krajowych polityk zaopatrzenia w te surowce.

3.2.2 Poprawę spójności pomiędzy celami w zakresie wydobywania i celami ochrony środowiska naturalnego poprzez:

- opracowanie opartego na GIS ⁽¹⁵⁾ systemu informacji o lokalizacji, rodzaju, zasobach i rezerwach lądowych i morskich złóż surowców mineralnych w UE, który ułatwiałby uwzględnianie potencjału surowcowego w planach zagospodarowania terenu i między innymi umożliwiałby wybór i określanie obszarów chronionych;
- dostarczanie analiz przypadków najlepszych rozwiązań w związku z wdrażaniem artykułu 6 dyrektywy Natura 2000;
- zwiększenie efektywności i skuteczności oceny wpływu na środowisko i oceny skutków społecznych poprzez opracowanie lepszych i bardziej przejrzystych wytycznych wykonawczych dla państw członkowskich w celu:
 - zapewnienia stosowania zharmonizowanego podejścia we wszystkich państwach członkowskich UE;
 - skrócenia terminu dokonania takiej oceny i terminu, w jakim władze muszą się do niej ustosunkować, a tym samym zapewnienia inwestorom większej stabilności prawnej i przewidywalności działań;
- promowanie stosowania najlepszych praktyk w zakresie wydobywania, m. in. w celu zahamowania ubożenia różnorodności biologicznej;
- zachęcanie do stosowania w UE, w przypadkach, w których jest to wykonalne, zasady bliskości w odniesieniu do zaopatrzenia w surowce mineralne, w celu ograniczania transportu oraz zmniejszenia związanych z nim emisji i hałasu;

- zapewnienie dostępu do regionów oddalonych poprzez uwzględnienie kwestii zapewnienia dostępu do złóż surowców mineralnych w planowaniu infrastruktury prowadzonym przez Komisję Europejską i państwa członkowskie, przy jednoczesnym zapewnieniu, w odpowiednich przypadkach, bardziej ekologicznych form transportu ładunków masowych, takich jak na przykład transport kolejowy, rzeczny i morski;
- kruszywa z dna morskiego;
- eliminowanie postawy „nie na moim podwórku” poprzez program badań nad ograniczeniem uciążliwości, a tym samym zwiększenie akceptacji ze strony społeczności lokalnych.

3.2.3 Zwiększenie wiedzy dotyczącej surowców mineralnych na szczeblu Unii Europejskiej poprzez:

- zapewnienie decydom dostępu do pełniejszych danych dotyczących zasobów (produkcji, siły roboczej, generowanych dochodów, terenów wykorzystywanych do celów wydobywania surowców mineralnych i terenów wykorzystywanych do innych celów po zaprzestaniu prowadzenia działalności wydobywczej), tak aby decyzje mogły być podejmowane na podstawie najlepszych dostępnych danych;
- zwrócenie większej uwagi, zarówno na szczeblu europejskim, jak na szczeblu krajowym, na rosnące znaczenie europejskich metali, przemysłowych surowców mineralnych oraz kruszywa, na szczeblu politycznym i prawodawczym;
- zapewnienie uwzględnienia przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzeni informacji geologicznych oraz — jako kwestia o podstawowym znaczeniu — dostarczanie informacji dotyczących złóż surowców mineralnych w celu uwzględnienia takich informacji w bazach danych dotyczących gospodarki gruntami, a także poważne rozważenie możliwości ustanowienia europejskiego urzędu geologicznego w oparciu o potencjał krajowych ośrodków badań geologicznych w państwach członkowskich; obowiązki tego urzędu mogłyby obejmować:
 - identyfikację zasobów strategicznych i zalecenie państwom członkowskim uwzględnienia ich jako podstawowych priorytetów w swoich planach zagospodarowania przestrzennego;
 - uwzględnienie w europejskiej perspektywie rozwoju przestrzennego ⁽¹⁶⁾ (ramy polityczne, które nie są stosowane od 1999 r.) perspektywy UE w sprawie dostępu do złóż surowców mineralnych i zapewnienie uwzględnienia tej perspektywy w polityce poszczególnych państw członkowskich dotyczącej planowania pozyskiwania surowców mineralnych;
 - ocenę wpływu polityki dotyczącej zmian klimatycznych na zaopatrzenie w surowce mineralne i na aspekty samowystarczalności;
 - poprawę wiedzy dotyczącej rozmieszczenia i jakości złóż surowców mineralnych w Unii Europejskiej oraz ich strategicznego znaczenia, a także ocenę potencjału w ramach globalnego monitoringu środowiska i bezpieczeństwa (GMES);

⁽¹⁵⁾ System Informacji Geograficznej (*Geographic Information System*).

⁽¹⁶⁾ Zgodnie z ustaleniami przyjętymi podczas nieformalnej rady ministrów państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, która odbyła się w Poczdamie w dniach 10–11 maja 1999 r., celem polityki zagospodarowania przestrzennego jest dążenie do zapewnienia zrównoważonego i trwałego rozwoju obszaru Unii Europejskiej w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej, ochrony zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego oraz zarządzania takimi zasobami i takim dziedzictwem, a także zapewnienia Unii Europejskiej konkurencyjności w bardziej zrównoważony sposób.

- opracowanie ogólnoeuropejskiej bazy danych geologicznych opartej na zasadach Inspire⁽¹⁷⁾ oraz na ocenie potencjału ukrytych złóż metali i minerałów na głównych obszarach potencjalnego występowania tych zasobów;
- wykorzystywanie informacji i serwisów związanych z obserwacją ziemi, takich jak GMES, który jest inicjatywą wspólnotową uruchomioną na szczycie w Göteborgu w 2001 r. wraz z europejską strategią trwałego rozwoju; jeden z elementów GMES, serwis monitorowania sytuacji na obszarach lądowych (LMCS), będzie od 2008 r. zapewniał dostęp do cyfrowych map wektorowych pokazujących rzeczywiste wykorzystanie gruntów i pokrycie terenu na terenie całej Europy (38 państw, w tym Turcja) w sposób ciągły i ze stopniowo zwiększaną dokładnością (minimalny obszar wydzielanych klas odpowiadać będzie obszarowi 1 hektara, a na początku będzie to obecny minimalny obszar wydzielonych klas bazy danych pokrycia terenu Corine odpowiadający obszarowi co najmniej 25 hektarów); inny element LMCS obejmuje miasta, a kolejny, miejsca „intensywnej aktywności” z jeszcze większą dokładnością (0,25 hektara) oraz treścią dostosowaną do potrzeb zarządzania obszarami użytkowymi intensywnie i obszarami, na których zachodzą duże zmiany.

Ponadto zdobywanie dokładniejszych informacji o zasobach surowców mineralnych położonych na większych głębokościach na głównych obszarach występowania rud metali w Europie. O ile bowiem wiedza geologiczna o złożach występujących do głębokości 100 m pod powierzchnią ziemi jest w całej Europie bardzo dobra, nadal nie ma wystarczających informacji o głębszych partiach tych obszarów, chociaż bardzo prawdopodobne jest, że znajdują się tam złoża surowców mineralnych, potrzebne Europie do zaspokojenia przyszłego zapotrzebowania. Eksploatacja zasobów z dużych głębokości ma szereg zalet: jej oddziaływanie na powierzchnię jest ograniczone, dlatego cieszy się większą akceptacją społeczną, wywiera także niewielki wpływ na środowisko.

- Opracowywany jest także element ogólnoświatowy, który ma wspierać politykę zewnętrzną Unii Europejskiej. Takie informacje umożliwią:
 - gromadzenie dostatecznych, reprezentatywnych przestrzennie i przewidywalnych danych dotyczących górnictwa;
 - identyfikację i kwantyfikację potencjalnych obszarów eksploatacji odkrywkowej i infrastruktury kopalnianej;
 - identyfikację obszarów potencjalnie spornych (na przykład obszary chronione) lub obszarów przeznaczonych do celów kompensacji ekologicznej;
 - monitorowanie wpływu na wodę pitną i monitorowanie skutków zanieczyszczenia;
 - monitorowanie procesu przywracania do stanu naturalnego po zamknięciu kopalni;
 - podejmowanie niezwłocznych działań w razie wypadków.

⁽¹⁷⁾ Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE).

4. Zaopatrzenie ze źródeł zewnętrznych

4.1 Unia Europejska i poszczególne państwa członkowskie nie oceniły jeszcze wpływu globalizacji na popyt na surowce mineralne oraz na ich podaż⁽¹⁸⁾. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zdaje sobie sprawę, że jest wiele powodów, by importować surowce z państw trzecich. Jednakże fakt, że produkty pochodzące z przywozu być może nie zostały wyprodukowane zgodnie z europejskimi normami w zakresie ochrony środowiska i ochrony socjalnej, może prowadzić nie tylko do utraty konkurencyjności gospodarki Unii Europejskiej, ale także do relokacji problemów związanych z ochroną środowiska i problemów społecznych.

4.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję Europejską do zawarcia w swoim komunikacie zaleceń dotyczących:

- identyfikacji strategicznych zasobów i zalecenia państwom członkowskim nadania im priorytetu w planach zagospodarowania przestrzeni;
- stworzenia warunków stymulujących konkurencyjność europejskiego przemysłu wydobywczego poprzez jak najlepsze wykorzystywanie osiągnięć w zakresie badań i innowacji, a także wspieranie inwestycji;
- identyfikacji i dokumentowania przepływów w przywozie i wywozie surowców oraz oceny pewności politycznej i ekonomicznej w dłuższym okresie;
- opracowywania nowych programów w ramach europejskich funduszy na rzecz zrównoważonego wydobycia, transportu i wykorzystywania surowców mineralnych w regionach o dobrym potencjale zasobów;
- zadbania za pośrednictwem Komisji Europejskiej, OECD i działającego w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska forum na rzecz zrównoważonego pozyskiwania surowców, aby importowane materiały produkowane były w sposób zrównoważony;
- zachęcania podmiotów z UE do inwestowania w państwach trzecich, ze szczególnym uwzględnieniem państw Ameryki Łacińskiej, Afryki, Azji Środkowej oraz Rosji⁽¹⁹⁾;
- wspierania, w ramach programów współpracy, wdrażania norm europejskich w państwach pochodzenia;
- uwzględniania w kształtowaniu polityki zagranicznej Unii Europejskiej konieczności zwiększenia dostępu i stabilności podaży w dłuższym okresie; kwestie te muszą być poruszane przez urzędników Unii Europejskiej podczas dwustronnych rozmów i szczytów wysokiego szczebla.

5. Budowanie potencjału

5.1 Europejski przemysł wydobywczy surowców nieenergetycznych stoi w obliczu szeregu wyzwań związanych z budowaniem potencjału, co wiąże się z rozwijaniem potencjału istniejącego i tworzeniem nowego. Jednym z ważnych elementów jest tutaj poprawa wizerunku sektora. Jednakże nie jest to jedyne działanie, które należy podjąć w celu przyciągnięcia nowej i młodej siły roboczej, utrzymania europejskich pracowników zatrudnionych już w sektorze i zwiększenia ich zdolności do radzenia sobie z jego modernizacją.

⁽¹⁸⁾ Na szczeblu światowym oceny takiej dokonano w ramach Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju, przedstawiając jej wyniki w części drugiej sprawozdania na temat inwestycji „World Investment Report 2007”.

⁽¹⁹⁾ Według Raw Materials Data, Sztokholm (styczeń 2008 r.), łączna wartość inwestycji w górnictwie na świecie wynosiła na koniec 2007 r. 308 mld USD. Był to wzrost o 50 % w porównaniu z 2006 r., w którym to roku z kolei odnotowano wzrost takich inwestycji o 20 % w porównaniu z 2005 r.

5.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję Europejską, aby w swoim komunikacie zachęciła do:

- opracowania wspieranego na szczeblu UE lub na szczeblu krajowym programu podnoszenia kwalifikacji dla obecnej siły roboczej, już wyszkolonej, ale potrzebującej doskonalenia zawodowego, a także wdrażania skutecznej polityki uczenia się przez całe życie;
- uruchomienia specjalnych wspólnotowych programów mających na celu optymalne ogólnoeuropejskie wykorzystanie istniejących zasobów ludzkich na potrzeby potencjalnych miejsc pracy oraz inwestycji na obszarach o potencjale wydobywczym; jest to jeden z głównych czynników (technologia, know-how, wiedza w dziedzinie wydobywania) zapewnienia dostępu do ważnych zasobów mineralnych na całym świecie;
- inwestowania w szkolnictwo wyższe i programy edukacyjne w celu zwiększenia ogólnego potencjału w tym zakresie poprzez dokonanie przeglądu stosowanych obecnie krajowych systemów wsparcia dla wydziałów górnictwa, przetwórstwa surowców mineralnych i geologii w celu przyciągnięcia większej liczby studentów tych specjalizacji oraz intensyfikacji działalności badawczej w tych dziedzinach;
- zachęcania na szczeblu politycznym do tworzenia klastrów i parków technologicznych na obszarach objętych działalnością wydobywczą, jako że przemysł wydobywczy jest w znacznym stopniu powiązany z innymi gałęziami przemysłu i usług oraz wiadomo, że jedno miejsce pracy utworzone w branży wydobywczej tworzy cztery inne miejsca pracy;
- podnoszenia świadomości roli surowców mineralnych i znaczenia zrównoważonej produkcji przemysłowej poprzez kursy, warsztaty, debaty, konferencje — z zastosowaniem podejścia interdyscyplinarnego, na przykład promując w szkołach i na uczelniach wyższych koncepcje takie jak górnictwo przyjazne dla środowiska naturalnego, geologia ekonomiczna, odpowiedzialne wykorzystywanie zasobów surowców mineralnych itp.;
- wspierania ochrony zdrowia i zapewnienia bezpieczeństwa, a także badań w tej dziedzinie, jako warunków podstawowych zrównoważonego rozwoju w sektorze surowców mineralnych;
- położenia szczególnego nacisku na zapobieganie zagrożeniom w miejscu pracy oraz na profilaktykę zdrowotną.

6. Efektywne wykorzystywanie zasobów

6.1 Efektywne wykorzystywanie zasobów wymaga zaangażowania innych sektorów aktywnie uczestniczących w realizacji procesów eksploatacji surowców mineralnych. Należy podkreślić, że aktywnie działający przemysł wydobywczy Europy stymuluje także rozwój europejskich przedsiębiorstw dostarczających technologii i usług światowej klasy.

6.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa Komisję Europejską, by w swoim komunikacie zaleciła:

- udzielenie przez Komisję Europejską pełnego poparcia dla europejskiej platformy technologicznej dotyczącej zrównoważonego wykorzystania surowców mineralnych (ETP SMR)⁽²⁰⁾, która niedawno została oficjalnie uznana;
- wspieranie udziału przemysłu w europejskich i krajowych programach badań i rozwoju, realizowanych we współpracy z Komisją Europejską, w celu zwiększenia możliwości wydobycia surowców zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a także w programie na rzecz poprawy metod wykorzystywania surowców poprzez lepsze rozwiązania technologiczne;
- zaangażowanie w realizację takiego programu producentów maszyn i urządzeń w celu dalszego ograniczenia:
 - hałasu, a tym samym zwiększenia bezpieczeństwa;
 - pylenia, we współpracy z producentami filtrów;
 - emisji dwutlenku węgla i zużycia energii, również we współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi;
 - wibracji w miejscu pracy;
 - zużycia wody w całym sektorze;
- poprawy metod zarządzania i dopuszczalności z operacyjnego punktu widzenia poprzez:
 - recykling;
 - obróbkę surowców mineralnych w celu zwiększenia efektywności (tzn. osiągania lepszych rezultatów przy jednoczesnym ograniczeniu środków);
 - wykorzystywanie surowców mineralnych w celu zaoszczędzenia cennych i rzadkich zasobów;
 - wykorzystywanie, we właściwych przypadkach, surowców alternatywnych w tym surowców wtórnych i odpadów;
 - promowanie wnoszenia przez przedsiębiorstwa sektora wkładu w przedłużenie cyklu życia;
- promowanie tworzenia synergii przyjaznych dla środowiska naturalnego, np. przez produkcję lokalną, dzięki której unika się problemów z transportem;
- zachęcanie poprzez dyrekcje generalne Komisji Europejskiej do dokonywania oceny bieżącej struktury kosztów transportu (kolejowego, rzeczno i morskiego) oraz konkurencyjności w kontekście międzynarodowym; tak jak ma to miejsce w przypadku sektora energetyki;
- zachęcanie do podejmowania badań dotyczących różnorodności biologicznej w środowisku kopalń głębinowych i odkrywkowych;
- popieranie wykorzystywania materiałów wtórnych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Bruksela, 9 lipca 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁰⁾ European Technology Platform on Sustainable Mineral Resources (ETP SMR), <http://www.etpsmr.org/>.